

Η ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ: ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Βάλια Βράκα

*Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας “Λίλιαν Βουδούρη”, Β. Σοφίας και Κόκκαλη 1, 115 21, Αθήνα
valvraka@megaron.gr*

Περίληψη: Η συλλογή της Μουσικής Βιβλιοθήκης “Λίλιαν Βουδούρη” περιλαμβάνει μέχρι στιγμής 12 αρχεία Ελλήνων συνθετών και μουσικών, εκ των οποίων 7 εντάχθηκαν στο χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα ψηφιοποίησης της “Κοινωνίας της Πληροφορίας”. Τα αρχεία αυτά αποτελούνται από μουσικά χειρόγραφα, ιστορικά κείμενα, έντυπες παρτιτούρες, ακουστικό και οπτικοακουστικό υλικό. Αυτή η ποικιλομορφία καθιστά την ψηφιοποίηση πολύπλοκη και σαφώς τη διαφοροποιεί από τις ανάλογες διαδικασίες των υπολοίπων φορέων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Η διαδικασία της ψηφιοποίησης των αρχείων διακρίνεται σε τρία στάδια. Το πρώτο αφορά τη δημιουργία μιας ενιαίας βάσης δεδομένων η οποία περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες από τις προϋπάρχουσες καταγραφές των αρχείων, αλλά τις διαχειρίζεται με έναν τρόπο φιλικό προς τους χρήστες. Για παράδειγμα έγινε μια διάκριση των πληροφοριών που κρίθηκαν απαραίτητες για το σύνολο των χρηστών και των πληροφοριών που είναι χρήσιμες μόνο για το προσωπικό της Βιβλιοθήκης.

Η ψηφιοποίηση του υλικού αποτελεί το δεύτερο στάδιο, το οποίο βρίσκεται εν εξελίξει και περιλαμβάνει τη χρήση διαφορετικών μέσων και μεθόδων για κάθε ένα από τα είδη των αρχείων που προαναφέραμε. Συγχρόνως απαιτείται η συνεργασία με επιστήμονες και τεχνικούς διαφορετικών ειδικοτήτων (μουσικολόγους, ιστορικούς, ηχολήπτες), ικανούς να αντιμετωπίζουν με τον ιδανικότερο τρόπο τα προβλήματα που προκύπτουν εξαιτίας της ιδιαιτερότητας του υλικού.

Την ολοκλήρωση της ψηφιοποίησης διαδέχεται η διάθεση του υλικού στο κοινό και η δημιουργία μια πύλης (vertical portal). Εφαρμόζοντας κάποια ενδεικτικά παραδείγματα, ενσκήπτον προβληματισμοί σε σχέση με τις συνθήκες μέσα στις οποίες το κοινό θα έχει πρόσβαση στο υλικό, χωρίς όμως να θίγονται τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών καθώς επίσης και οι όροι λειτουργίας της Βιβλιοθήκης.

Λέξεις κλειδιά: Μουσική Βιβλιοθήκη, Κοινωνία της Πληροφορίας, ψηφιοποίηση, μουσικά αρχεία, βάση δεδομένων, πνευματικά δικαιώματα

THE DIGITALIZATION OF THE GREEK MUSIC ARCHIVE: PRACTICES AND CONCERNS

Valia Vraka

*Music Library of Greece “Lilian Voudouri”, Vas. Sofias & Kokkali 1, 115 21, Athens, Greece
valvraka@megaron.gr*

1.03

Abstract: The collection of the Music Library of Greece “Lilian Voudouri” contains, to this moment, 12 archives of Greek composers and musicians, 7 of which have been included in the fully funded digitalization project run by the “Information Society”. The archives are comprised of musical manuscripts, historical texts, audio and audiovisual material and published scores. This variety of material makes the digitalization process complex and it obviously differentiates it from processes that other organizations, which are also involved in the same project, are following.

The digitalization of the archives can be distinguished in three stages. The first is about the creation of a solid database, in which all the available information from previous records will be included, that will treat the information in a user–friendly way. For instance, there has been a separation of information between those that have been judged as necessary to users and information that will be necessary to the Library’s personnel.

The digitalization of the actual material is the second stage of the project, which is in due course and it includes the use of different mediums and methods for each digitized item of the archives as we mentioned above. At the same time, the cooperation with scientists and technicians of different specialization (musicologists, historians, sound engineers) is required. These people are capable of resolving, in the most appropriate way, all the problems that occur due to the specificity of the digitized material.

The completion of the digitalization will be followed by the dispensation of the material to the public and to the creation of a vertical portal. Using some evidential examples, there are obvious concerns that have to do with the circumstances under which the public will have access to the material, without affecting copyright rights of the creators on the one hand and without affecting the rules of operation of the Library on the other.

Keywords: Library, digitalized archives, database, portal

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος “Λίλιαν Βουδούρη” ξεκίνησε να προσφέρει τις υπηρεσίες της σε μουσικούς, μουσικολόγους, φοιτητές των Τμημάτων Μουσικών Σπουδών, σε σπουδαστές Ωδείων, αλλά και στο απλό μουσικόφιλο κοινό από το 1997. Σκοπός της δημιουργίας της ήταν να προσφέρει για πρώτη φορά στην Ελλάδα, επιστημονική πληροφόρηση για τη μουσική στους επισκέπτες αλλά και στους χρήστες από απόσταση.

Με γνώμονα αυτό τον στόχο η συλλογή της Βιβλιοθήκης εμπλουτίστηκε με βιβλία αναφοράς όπως εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, θεματικούς καταλόγους, βιβλιογραφίες, παρτιτούρες, βιβλία και οπτικοακουστικό υλικό (LP, CD, DVD, CD-ROM) όχι μόνο από τον τομέα της μουσικής αλλά και από συγγενικούς τομείς όπως η ιστορία η φιλολογία, η μυθολογία, η φιλοσοφία κ.ά. Ο αριθμός των τίτλων της Βιβλιοθήκης αυτή την στιγμή ανέρχεται σε 130.000 χωρίς να έχουμε υπολογίσει και τους 400 τίτλους περιοδικών.

Το υλικό επικεντρώνεται στη Δυτική Μουσική, ενώ υπάρχει και υλικό για τις μουσικές παραδοσιακών πολιτισμών του κόσμου, τη τζαζ μουσική καθώς και για τις Καλές Τέχνες γενικότερα.

2. ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ένα σημαντικό τμήμα της Βιβλιοθήκης είναι το “Αρχείο Ελληνικής Μουσικής” στο οποίο ξεκίνησε από το 1995 να συγκεντρώνεται και να καταγράφεται ότι είδους υλικό έχει σχέση με την αρχαία, βυζαντινή, δημοτική, ρεμπέτικη και λόγια ελληνική μουσική. Στο Αρχείο Ελληνικής Μουσικής μπορεί κανείς να βρει παρτιτούρες έντυπες και χειρόγραφες, βιβλία, ηχογραφήσεις, προγράμματα συναυλιών, μικροφίλμ, αλληλογραφία Ελλήνων συνθετών, φωτογραφίες και περιοδικά για τα οποία μάλιστα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια αποδελτίωσης των μουσικών άρθρων τους.

Όμως τον κύριο όγκο του Αρχείου Ελληνικής Μουσικής καταλαμβάνουν τα ιδιωτικά Αρχεία τα οποία έχουν περιέλθει στην κατοχή της Βιβλιοθήκης είτε ύστερα από δωρεά των κατόχων τους είτε ύστερα από αγορά. Αυτή την στιγμή η συλλογή αριθμεί δώδεκα αρχεία Ελλήνων συνθετών και μουσικών, επτά εκ των οποίων εντάχθηκαν στο πρόγραμμα ψηφιοποίησης που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του έργου “*Δημιουργία ολοκληρωμένης μονάδας τεκμηρίωσης και προβολής της Ελληνικής Μουσικής στη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος ‘Λίλιαν Βουδούρη’ που χρηματοδοτείται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα ‘Κοινωνία της Πληροφορίας’ 2000–2006, του Γ’ Κ.Π.Σ.*”.

2.1. Τα κριτήρια επιλογής των αρχείων που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα

Τα επτά αρχεία που συμμετέχουν στο πρόγραμμα ψηφιοποίησης επιλέχθηκαν από τους υπευθύνους του προγράμματος βάσει κριτηρίων. Συγκεκριμένα ελήφθησαν υπ’ όψιν τα εξής:

2.1.1. Η ζήτηση την οποία έχουν από το κοινό

Ένας καθοριστικός παράγοντας για την επιλογή ή όχι ενός αρχείου ήταν οι προτιμήσεις του κοινού της Βιβλιοθήκης. Βασιζόμενοι στις στατιστικές αλλά και στην εμπειρία μας από την εξυπηρέτηση του κοινού διαπιστώσαμε ότι κάποια από τα αρχεία έχουν μεγαλύτερη συχνότητα χρήσης σε σχέση με κάποια άλλα και συνεπώς υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη ψηφιοποίησής τους προκειμένου να γίνει ευκολότερη η πρόσβαση σε αυτά.

2.1.2. Οι υπάρχουσες καταγραφές

Ένας δεύτερος σημαντικός παράγοντας για την επιλογή ήταν οι ήδη υπάρχουσες καταγραφές. Προτιμήθηκαν δηλαδή εκείνα τα αρχεία για τα οποία υπήρχε ήδη αναλυτική καταγραφή, προκειμένου να εξοικονομηθεί πολύτιμος χρόνος για διαφορετικές εργασίες.

2.1.3. Η πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού

Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ένας από τους λόγους που ορισμένα αρχεία δεν είχαν καταγραφεί ήταν ότι για κάποια από αυτά απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις (για παράδειγμα γνώσεις ηχοληψίας) που δεν διαθέτει το μόνιμο προσωπικό της Βιβλιοθήκης. Η έγκριση επομένως του συγκεκριμένου προγράμματος που επέτρεπε την πρόσληψη προσωπικού με εξειδικευμένες γνώσεις, αποτέλεσε για εμάς μοναδική ευκαιρία και παράλληλα καθοριστικό παράγοντα για την επιλογή κάποιου αρχείου.

2.1.4. Τα πνευματικά δικαιώματα

Για όλα τα αρχεία τα οποία τελικώς επελέγησαν, ελήφθησαν υπ' όψιν οι όροι που διέπουν τα πνευματικά δικαιώματα. Για παράδειγμα από το Αρχείο Ελληνικών Τραγουδιών που διαθέτει η Βιβλιοθήκη συμπεριελήφθησαν μόνο εκείνα τα τραγούδια που δεν υπόκεινται πια στους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

2.2. Τα αρχεία που επελέγησαν για το πρόγραμμα ψηφιοποίησης

Έτσι τα αρχεία που τελικώς επελέγησαν είναι τα ακόλουθα:

2.2.1. Αρχείο Μίκη Θεοδωράκη

Το Αρχείο Μίκη Θεοδωράκη περιλαμβάνει την μουσική συλλογή (35.000 τεκμήρια) και την συλλογή κειμένων (75.000 τεκμήρια) με γραπτά κείμενα του συνθέτη σχετικά με τις μουσικές και πολιτικές του δραστηριότητες, καθώς και άλλο πληροφοριακό υλικό. Επίσης το Αρχείο Μίκη Θεοδωράκη περιλαμβάνει φωτογραφίες, αποκόμματα τύπου, βίντεο, αφίσες, προγράμματα συναυλιών κ.ά.

2.2.2. Αρχείο Αιμίλιου Ριάδη

Περιλαμβάνει την μουσική συλλογή και την συλλογή κειμένων του συνθέτη που αποτελείται από 7.000 τεκμήρια.

2.2.3. Αρχείο Γεωργίου Πονηρίδη

Όπως και το προηγούμενο αρχείο, περιλαμβάνει τη μουσική συλλογή και την συλλογή κειμένων του συνθέτη που αποτελείται από 7.000 τεκμήρια.

2.2.4. Αρχείο Frank Choisy

Το συγκεκριμένο αρχείο αποτελείται από 1.000 τεκμήρια με παρτιτούρες και κείμενα.

2.2.5. Αρχείο Νηλέα Καμαράδου

Το αρχείο αυτό αποτελείται από μουσικά χειρόγραφα 20.000 τεκμηρίων με Βυζαντινή σημειογραφία.

2.2.6. Αρχείο Καλλιτεχνικού Συλλόγου Δημοτικής Μουσικής Δόμνας Σαμίου

Περιλαμβάνονται 250 μπομπίνες και άλλες τόσες κασέτες με 3.000 τραγούδια και οργανικά κομμάτια που κατεγράφησαν ύστερα από επιτόπιες έρευνες σε διάφορες περιοχές της Ελλάδος.

2.2.7. Αρχείο Ελληνικών Τραγουδιών

Το αρχείο αυτό αποτελείται από συλλογή μουσικών εντύπων 2.000 τεκμηρίων.

3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το έργο εγκρίθηκε το καλοκαίρι του 2004 οπότε και ξεκίνησε η διαδικασία προκήρυξης διαγωνισμών για την αγορά εξοπλισμού και τη δημιουργία εργοστασίου ψηφιοποίησης, η οποία διήρκεσε δύο χρόνια. Συγκεκριμένα αγοράστηκε το Hardware, το οποίο περιλαμβάνει έναν Server Cluster με μεγάλη χωρητικότητα 2TB, και hot-swap, που προσφέρει την δυνατότητα αλλαγής σκληρού δίσκου εν ώρα λειτουργίας του υπολογιστή χωρίς να χαθούν τα ψηφιοποιημένα αρχεία. Επίσης στο Hardware συγκαταλέγονται 19 ηλεκτρονικοί υπολογιστές και 11 σαρωτές (scanners) μεγεθών A4, A3 και A2. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι συνδεδεμένοι σε γρήγορο τοπικό δίκτυο του 1.0 Gbit, έτσι ώστε η ψηφιοποιημένη εικόνα να μην σώζεται στον υπολογιστή αλλά για λόγους ασφαλείας και ταχύτητας απ' ευθείας στον Server.

Στην συνέχεια αγοράστηκε το Software για καταχώριση στοιχείων και εμπλουτισμό των βάσεων δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι δίνεται η δυνατότητα στους συνεργάτες που διεξάγουν την ψηφιοποίηση, να επεμβαίνουν στην βάση δεδομένων και να την διορθώνουν όπου κρίνεται απαραίτητο, καθώς επίσης και να προσθέτουν σχόλια για τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια.

Ένα δεύτερο Software για Web Content Management θα έχει εφαρμογή στο τελικό στάδιο, για το οποίο θα γίνει λόγος στην συνέχεια, και με το οποίο θα μπορούμε να αναζητούμε και να διαχειριζόμαστε τις πληροφορίες του portal.

Τέλος αποφασίστηκε και προσδιορίστηκε ο αριθμός των ατόμων και των ειδικοτήτων που θα προσλαμβάνονταν.

Τον Σεπτέμβριο του 2005 ξεκίνησε η εφαρμογή του έργου η οποία διακρίνεται σε τρία στάδια.

4. ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο κύριος στόχος που έπρεπε να επιτευχθεί ήταν η ανάπτυξη του ψηφιακού αποθέματος της Μουσικής Βιβλιοθήκης “Λίλιαν Βουδούρη”, το οποίο θα αποτελείτο από τα ψηφιακά ανάτυπα των αρχαιακών συλλογών. Για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου, ένα βασικό στάδιο είναι η επιστημονική τεκμηρίωση. Η χρησιμοποίηση αυτού του όρου διασφαλίζει ότι το βάθος και η ποιότητα των παρεχόμενων πληροφοριών που θα καταχωρηθούν για κάθε τεκμήριο είναι επαρκής για την διεξαγωγή σοβαρής ακαδημαϊκής έρευνας. Αυτό δεν σημαίνει ότι αποκλείονται πληροφορίες που προορίζονται για το ευρύτερο κοινό, αλλά ότι ο κύριος σκοπός της τεκμηρίωσης είναι να υπάρχει ένα τέτοιο επίπεδο λεπτομέρειας και ακρίβειας που να εξυπηρετεί απόλυτα τους ερευνητές του χώρου. Βασική προϋπόθεση για μια επιτυχημένη επιστημονική τεκμηρίωση αποτελεί η εγκυρότητα, η πιστότητα και η πληρότητα των δεδομένων που θα καταγραφούν.

4.2. Διαλειτουργικότητα

Ένα δεύτερο σημείο στο οποίο επικεντρωθήκαμε ήταν η επίτευξη της διαλειτουργικότητας των συστημάτων τεκμηρίωσης. Αυτό σημαίνει ότι στα πλαίσια της παγκόσμιας κοινωνίας της πληροφορίας στην οποία ζούμε, υπάρχει ανάγκη για επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αυτοτελών συστημάτων. Έτσι για να μπορέσει το δικό μας αυτοτελές σύστημα τεκμηρίωσης να είναι διαλειτουργικό, χρησιμοποιήθηκε ένας κοινός μηχανισμός μεταφοράς (Web services), η χρήση μιας κοινής γλώσσας προγραμματισμού (XML), καθώς και η προτυποποίηση των τεκμηρίων. Τέλος περιγράφηκαν οι πληροφορίες με τη χρήση μιας τυπικής γλώσσας περιγραφής τεκμηρίων. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο CIDOC CRM.

4.3. Διαδικασία δημιουργίας πληροφοριακών δομών τεκμηρίωσης

Λαμβάνοντας υπ’ όψιν τις παραπάνω απαιτήσεις και στα πλαίσια κάλυψης της ανάγκης για προβολή του ψηφιακού πολιτιστικού αποθέματος της Βιβλιοθήκης στο κατά το δυνατόν ευρύτερο κοινό σε διεθνές επίπεδο, σχεδιάσαμε και αναπτύξαμε τις κατάλληλες πληροφοριακές δομές τεκμηρίωσης. Σε αυτές περιγράφονται και καταγράφονται πρωτογενή στοιχεία για τα τεκμήριά μας (δηλαδή αν πρόκειται για παρτιτούρες, κείμενα, ήχο, εικόνα κ.ά.), στοιχεία που αφορούν τη διαχείριση των συλλογών, στοιχεία που τεκμηριώνουν τα ψηφιακά υποκατάστατα και τέλος στοιχεία που εξυπηρετούν στη μακροπρόθεσμη διατήρηση του ψηφιακού υλικού.

4.4. Επιλογή των πεδίων τεκμηρίωσης

Τα πεδία που επιλέχθηκαν για να περιγράψουν τα παραπάνω στοιχεία, καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις προέκυψαν από μια διαδικασία που περιελάμβανε τα εξής σημεία:

4.4.1. Σημείο Πρώτο

Αξιοποιήθηκαν οι προϋπάρχουσες δομές καταγραφής πληροφοριών, οι οποίες ήταν σε μορφές Excel και υπήρχαν για τα περισσότερα πεδία.

4.4.2. Σημείο Δεύτερο

Μελετήθηκαν οι εξειδικευμένες ανάγκες, καθώς και η ιδιαίτερη φύση των αντικειμένων των αρχειακών συλλογών.

4.4.3. Σημείο Τρίτο

Ενσωματώθηκε το πρότυπο metadata Dublin Core. Το πρότυπο αυτό αφορά την επιλογή συγκεκριμένων πεδίων για περιγραφή πολιτιστικών συλλογών.

4.4.4. Σημείο Τέταρτο

Χρησιμοποιήθηκε το πρότυπο για την κωδικοποίηση αρχειακών ευρημάτων Encoded Archival Description της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (EAD Document Type Definition TP).

4.4.5. Σημείο Πέμπτο

Χρησιμοποιήθηκαν τα πεδία του MPEG7 για την τεκμηρίωση των τεχνικών χαρακτηριστικών των ψηφιοποιημένων αρχειακών εικόνων και ήχου.

Έτσι με βάση τα παραπάνω, το αρχειακό υλικό της Βιβλιοθήκης χωρίστηκε στις εξής επτά κατηγορίες: Μουσικό Αρχείο, Αρχείο Κειμένων, Αρχείο Εντύπων, Αρχείο Αποκομμάτων Τύπου και Αρχείο Αντικειμένων. Σε κάθε μια από αυτές αντιστοιχούν ένα ή περισσότερα δελτία τεκμηρίωσης.

4.5. Τρόπος καταγραφής πληροφοριών

Για την καταγραφή των πληροφοριών χρησιμοποιήθηκαν δύο τρόποι, η δομημένη μορφή και η ελεύθερη μορφή.

4.5.1. Δομημένη μορφή

Η δομημένη μορφή προϋποθέτει την καταγραφή των πληροφοριών με προδιαγεγραμμένο τρόπο και βοηθάει στην ευκολότερη αναζήτηση τους και στην εξαγωγή συμπερασμάτων.

4.5.2. Ελεύθερη μορφή

Η ελεύθερη μορφή επιτρέπει την καταγραφή με ελεύθερη επιλογή λέξεων και άλλων συμβόλων ή την καταγραφή με περιγραφικό κείμενο. Αυτός ο τρόπος συνεπάγεται μεγαλύτε-

ρη ευκολία καταγραφής αλλά μικρότερη ικανότητα αναζήτησης και αξιοποίησης των πληροφοριών.

4.6. Κανόνες εισαγωγής τιμών

Οι τιμές που εισάγονται στα πεδία είτε με δομημένη είτε με ελεύθερη μορφή βασίζονται σε τρεις κανόνες. Καταρχήν υπάρχουν τα πεδία εκείνα που πρέπει να εισαχθεί απαραίτητα μια τιμή, δεύτερον τα πεδία που υποχρεωτικά πρέπει να εισαχθεί μια τιμή εφ' όσον όμως υπάρχει και είναι γνωστή και τέλος τα πεδία που προαιρετικά μπορούμε να εισάγουμε τιμές. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για ορισμένα πεδία υπάρχει η δυνατότητα της απόδοσης πολλαπλών τιμών ώστε να καταγράφονται όλες οι εκδοχές.

4.7. Ελεγχόμενα λεξιλόγια

Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι για τα πεδία ελεύθερης καταγραφής πολλές φορές χρησιμοποιήθηκαν ελεγχόμενα λεξιλόγια, δηλαδή ένα σύνολο τυποποιημένων λέξεων ή φράσεων. Αυτό σημαίνει ότι χρησιμοποιήθηκε ένας και μοναδικός όρος για να περιγραφεί μια έννοια, μια λέξη ή μια φράση. Σε επόμενο στάδιο και ίσως ύστερα από συνεργασία της Βιβλιοθήκης με το σύνολο των Τμημάτων Μουσικών Σπουδών των Ελληνικών Πανεπιστημίων, παραχθούν από τα ελεγχόμενα λεξιλόγια που χρησιμοποιήθηκαν, θησαυροί μουσικών όρων για το σύνολο της επιστημονικής κοινότητας.

4.8. Βάση Δεδομένων

Το τελευταίο μέρος του πρώτου σταδίου υλοποίησης του προγράμματος, είναι η μεταφορά των δελτίων τεκμηρίωσης στην βάση δεδομένων. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα χρησιμοποιήθηκε η βάση δεδομένων MS SQL Server.

5. ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το δεύτερο στάδιο αποτελείται από την κυρίως ψηφιοποίηση το οποίο αυτή τη στιγμή βρίσκεται εν εξελίξει. Τα άτομα που απαρτίζουν το έμπυχο υλικό του προγράμματος χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες ανάλογα με την ειδικότητά τους και οι οποίοι απασχολούνται σε διαφορετικούς τομείς.

5.1. Μουσικόλογι και Μουσικοί

Οι συγκεκριμένοι συνεργάτες ψηφιοποιούν με σαρωτή (scanner) τα Μουσικά Αρχεία σε 2 μορφές, TIFF και JPEG. Τα αρχεία TIFF αποθηκεύονται με ανάλυση 300dpi, για να μπορούν να επεξεργαστούν περαιτέρω και να εκτυπωθούν στο ίδιο μέγεθος όπως και τα πρωτότυπα. Τα αρχεία JPEG σώζονται για να μεταφερθούν αργότερα στο Internet. Στην συνέχεια ταυτοποιείται το ψηφιοποιημένο υλικό με την βάση δεδομένων και πραγματοποιούνται διορθώσεις μουσικού περιεχομένου όπου κρίνεται απαραίτητο. Στην συνέχεια τα δύο αρχεία TIFF και JPEG εγγράφονται σε DVD, ενώ το αρχείο JPEG σώζεται και στον σκληρό δίσκο.

5.2. Ιστορικοί

Οι ιστορικοί πραγματοποιούν τις ίδιες ακριβώς διαδικασίες με τους μουσικολόγους στο Αρχαία Κειμένων, Εντύπων και Εκδόσεων, καθώς επίσης και στα Αρχαία Αποκομμάτων Τύπου, Αντικειμένων και Φωτογραφιών. Επιπλέον, οι ιστορικοί βασιζόμενοι στις επιστημονικές τους γνώσεις πραγματοποιούν έλεγχο στην θεματική και χρονολογική οργάνωση του υλικού.

5.3. Μουσικολόγος με ειδίκευση στην Βυζαντινή Μουσική

Η παρουσία του συγκεκριμένου επιστήμονα κρίθηκε απαραίτητη για τη διαχείριση και τακτοποίηση του Αρχείου Νηλέα Καμαράδου. Για το αρχείο αυτό δεν προϋπήρχε καταγραφή όπως για τα υπόλοιπα που περιγράψαμε και αυτό γιατί σχεδόν όλο το αρχείο είναι καταγεγραμμένο σε Βυζαντινή Σημειογραφία και επομένως απαιτούνται πιο εξειδικευμένες γνώσεις. Το αρχείο χωρίστηκε σε τρία επιμέρους τμήματα: στο εκκλησιαστικό που περιλαμβάνει Βυζαντινούς ύμνους, στο Κοσμικό που περιλαμβάνει τραγούδια σε Βυζαντινή Σημειογραφία και τέλος στα Κείμενα. Εκτός από την πλήρη καταγραφή ο συγκεκριμένος επιστήμονας ανέλαβε και την ψηφιοποίηση του αρχείου όπως ακριβώς και οι συνεργάτες των άλλων ειδικοτήτων. Η διαδικασία αυτή έχει ήδη ολοκληρωθεί.

5.4. Ηχολήπτες

Οι ηχολήπτες απασχολούνται με την ψηφιοποίηση του Οπτικοακουστικού Αρχείου το οποίο περιλαμβάνει το ηχητικό αρχείο του Καλλιτεχνικού Συλλόγου Δημοτικής Μουσικής Δόμνας Σαμίου και το Αρχείο Βίντεο του Μίκι Θεοδωράκη.

5.4.1. Αρχείο Καλλιτεχνικού Συλλόγου Δημοτικής Μουσικής Δόμνας Σαμίου

Το αρχείο περιλαμβάνει μομπίνες και κασέτες από επιτόπιες καταγραφές τραγουδιών στην Ελλάδα. Η διαδικασία ψηφιοποίησης χωρίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει την ακριβή μεταφορά των ταινιών και κασετών σε αποθηκευτικά μέσα (σκληρός δίσκος) και τη δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας (CD, DVD κ.ά.). Το δεύτερο μέρος αφορά την επεξεργασία του ψηφιοποιημένου πλέον υλικού. Σε κάθε ταινία ξεχωριστά έγινε ο απαραίτητος διαχωρισμός των μουσικών μερών (τραγουδιών) και των συζητήσεων που παρεμβάλλονταν, ενώ παράλληλα έγιναν και οι απαραίτητες διορθώσεις. Για παράδειγμα, διορθώθηκε η διαφορά σήματος όπου διαπιστώθηκε, που σε ορισμένες περιπτώσεις έφθανε τα 20 db, ενώ έγινε αποκοπή μεγάλων διαστημάτων από τις ταινίες τα οποία δεν περιείχαν καμία πληροφορία. Οι διορθωτικές αυτές επεμβάσεις στηρίχθηκαν στην όσο το δυνατόν πιστότερη αναπαραγωγή των αρχικών ηχογραφήσεων. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τον εμπλουτισμό της βάσης δεδομένων με πληροφορίες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της ψηφιοποίησης. Τέλος δημιουργήθηκαν εκ νέου αντίγραφα ασφαλείας του επεξεργασμένου υλικού και ψηφιοποιήθηκαν με σαρωτές (scanners) τα εξώφυλλα των κασετών και μομπίνων.

5.4.2. Αρχείο Βίντεο Μίκη Θεοδωράκη

Με αυτή τη διαδικασία ψηφιοποιήθηκαν οι βιντεοκασέτες του Αρχείου Μίκη Θεοδωράκη οι οποίες περιλαμβάνουν συνεντεύξεις και συναυλίες του συνθέτη. Η διαδικασία είναι παρόμοια με αυτή του ηχητικού αρχείου. Δηλαδή πραγματοποιήθηκε μεταφορά του περιεχομένου των βίντεο σε αποθηκευτικά μέσα, επεξεργάστηκε το ψηφιοποιημένο υλικό, εφαρμόστηκαν οι απαραίτητες διορθώσεις, μετετράπησαν τα αρχεία σε mp3 για μεταφορά στο Internet, εμπλουτίστηκε η βάση δεδομένων και τέλος δημιουργήθηκαν αντίγραφα ασφαλείας.

5.5. Συνεργάτες για καταχώριση στοιχείων σε Η/Υ

Οι συνεργάτες αυτοί ελέγχουν και διορθώνουν τα κείμενα που καταχωρούνται στις βάσεις δεδομένων.

5.6. Υπεύθυνος υλοποίησης προγράμματος

Για το τέλος αφήσαμε τον συντονιστή του προγράμματος που έχει την ευθύνη για την ομαλή διεξαγωγή των εργασιών. Αρμοδιότητά του είναι επίσης η καταγραφή της πορείας των εργασιών σε ημερήσια βάση.

6. ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα της ψηφιοποίησης θα ολοκληρωθεί με τη δημιουργία ενός portal, στο οποίο θα υπάρχει ένα γενικό ευρετήριο και μια σειρά υπό-ευρετηρίων όπου οι χρήστες θα αναζητούν τις πληροφορίες με λέξεις-κλειδιά.

6.1. Κατηγορίες χρηστών

Οι χρήστες του ψηφιοποιημένου υλικού της Βιβλιοθήκης θα διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

6.1.1. Περιστασιακοί χρήστες—Ευρύ κοινό

Πρόκειται για όλους τους χρήστες από την Ελλάδα ή το εξωτερικό που επισκέπτονται το portal από απλό ενδιαφέρον. Από αυτούς τους χρήστες δεν απαιτείται κάποια εγγραφή αλλά δεν θα έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο του Αρχείου παρά μόνο στους περιεχόμενους τίτλους.

6.1.2. Εγγεγραμμένοι χρήστες

Οι χρήστες αυτοί θα έχουν πρόσβαση σε ένα μεγάλο τμήμα του Αρχείου οι οποίοι και θα το χρησιμοποιούν ως απαραίτητη πηγή πρωτογενούς πληροφόρησης για ερευνητικούς ή δημοσιογραφικούς σκοπούς.

6.1.3. Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, ερευνητικοί και ακαδημαϊκοί οργανισμοί

Πρόκειται για εγγεγραμμένους χρήστες οι οποίοι ανήκουν σε οργανισμούς και χρειάζο-

νται πρόσβαση στο αρχείο για καθαρά εκπαιδευτικούς—ερευνητικούς σκοπούς. Σε αυτούς θα παρέχονται εξειδικευμένες εκπαιδευτικές υπηρεσίες και πρόσβαση σε μεγάλο μέρος του αρχείου.

6.1.4. Διαχειριστές αρχείων

Αναφερόμαστε στους υπαλλήλους της Βιβλιοθήκης που έχουν την ευθύνη για την προσαρμογή του περιεχομένου του portal και την προσθήκη νέων υπηρεσιών. Αυτοί οι χρήστες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε όλο το φάσμα του υλικού.

6.2. Πνευματικά Δικαιώματα

Για τη δεύτερη και την τρίτη κατηγορία χρηστών οι οποίοι θα έχουν πρόσβαση σε μέρος του ψηφιοποιημένου υλικού, καθορίστηκαν κάποιες δικλίδες για τη διασφάλιση των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών.

6.2.1. Είσοδος στο portal με κωδικό

Για να έχει πρόσβαση κάποιος στο ψηφιοποιημένο υλικό θα πρέπει να πραγματοποιήσει μια εγγραφή στο σύστημα για να παραλάβει τον κωδικό πρόσβασης. Με αυτόν τον τρόπο θα είναι γνωστά τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν το portal, ώστε σε περίπτωση ανάγκης να μπορούμε να τα αναζητήσουμε.

6.2.2. Disclaimers

Κατά την είσοδο των χρηστών στο portal θα υπάρχει ένα κείμενο που θα ενημερώνει για τους κανόνες χρήσης του ψηφιοποιημένου υλικού.

6.2.3. Χαμηλή ανάλυση

Οι χρήστες που θα έχουν πρόσβαση στο αρχείο θα μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για ερευνητικούς σκοπούς αλλά λόγω του γεγονότος ότι θα διατίθεται σε χαμηλή ανάλυση, δεν θα μπορούν να το δημοσιεύσουν ή να το χρησιμοποιήσουν για οποιαδήποτε άλλου είδους εκμετάλλευση.

6.2.4. Υδατογράφημα—σημείωμα copyright

Τέλος επάνω στα ψηφιοποιημένα τεκμήρια θα υπάρχει ένα υδατογράφημα, καθώς επίσης και το λογότυπο του “Συλλόγου οι Φίλοι της Μουσικής”, στον οποίο και ανήκουν τα πνευματικά δικαιώματα του έργου.

Το πρόγραμμα αναμένεται να ολοκληρωθεί τον προσεχή Δεκέμβριο